Nuorisotutkimusseura

6.3.2026

Täydentävä lausunto

Pyyntö: Asiaan HE 131/2025 vp alkoholilain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen liittyen oheisena liitteenä tiedoksenne komission ja sosiaali- ja terveysministeriön välillä käytyihin neuvotteluihin liittyvät asiakirjat, jotka sosiaali- ja terveysvaliokunta päätti kokouksessaan 19.2.2026 julkistaa. Mikäli haluatte täydentää lausuntoanne liitteen perusteella, pyydämme lähettämään mahdollisen täydentävän lausuntonne viimeistään perjantaina 6.3.2026.

HE 131/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Alkuperäinen viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunta tiistai 10.02.2026 klo 10.20 / HE 131/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Dosentti, tutkimuspäällikkö Tuuli Pitkänen, Nuorisotutkimusseura ry

Kiitän mahdollisuudesta antaa täydentävä lausunto.

Tarvitaan uudelleen tarkastelu ja vaihtoehtojen lapsiin ja nuoriin kohdistuvien vaikutusten arviointi

Kuten aiemmassa lausunnossa perustelin, niin lakimuutoksella olisi erilaisia suoria ja epäsuoria kielteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten elämään. Aiempi lausunto on voimassa sellaisenaan, sillä lisäyksellä, että kaikki käytettävissä oleva tieto on syytä hyödyntää päätöksiä tehtäessä.

Salattujen asiakirjojen julkistaminen ei muuta etämyyntiin liittyvien asioiden perusongelmia. Uuden tiedon pohjalta olisi kuitenkin syytä selvittää myös vaihtoehto, jossa ulkomaiselle etämyynnille asetetaan samat rajat kuin kotimaisessa vähittäismyynnissä: tislatut alkoholijuomat enintään 5,5 tilavuusprosenttia, käymisteitse valmistetut alkoholijuomat enintään 8 tilavuusprosenttia ja yli näiden rajojen olevat juomat yksinomaan Alkon

monopolin piirissä myös ulkomaisen etämyynnin osalta. Yhdenmukainen malli säilyttäisi Alkon monopoliaseman, olisi EU-oikeuden mukainen ja vastaisi perustuslakivaliokunnan oppositiojäsenten eriävässä mielipiteessä (helmikuu 2026) esitettyä vaatimusta yhdenvertaisesta kohtelusta. Tämä malli palvelisi paremmin kansanterveystavoitteita, mutta todennäköisesti tämäkään malli ei vähentäisi riittävästi etämyynnin haittoja perheiden, lasten ja nuorten kannalta.

Hallituksen esitys HE 131/2025 vp tulisi vetää pois eduskunnasta ja valmistella se uudelleen huomioiden myös nyt esiin tulleet seikat. Kaikkiaan lain valmistelun pilkkominen useampaan lakialoitteeseen sekä tiedon pitäminen salaisena on estänyt Alkoholilain kokonaisvaikutusten arvioimista. Kaikki käytettävissä oleva tieto on nyt syytä hyödyntää ja erilasten vaihtoehtoisten mallien vaikutukset lapsiin ja nuoriin arvioida. Arviointien tulee sisältää sekä etämyynti- että verkkomainontakysymykset.

Tässä vaiheessa on siis erittäin tärkeä ottaa aikalisä ja pysähtyä tekemään huolelliset kustannusten ja vaikutusten arvioinnit. Koska alkoholilain uudistuksella on merkittäviä vaikutuksia lasten ja perheiden arkeen, tulee alkoholilain muutoksia edeltää kattava lapsivaikutusten arviointi. Lisäksi nuorisolain (1285/2016) perusteella nuoria koskevassa lakiesityksessä tulisi myös kuulla nuoria itseään.

Dosentti, tutkimuspäällikkö Tuuli Pitkänen
Nuorisotutkimusseura

Katso myös:

Alkuperäinen lausunto 9.2.2026 https://nuorisotutkimus.fi/lausunto-laista-alkoholilain-muuttamiseksi/

Nuorisotutkimusseuran Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta 23.11.2023. https://nuorisotutkimus.fi/lausunto-luonnokseen-hallituksen-esitykseksi-laiksi-alkoholilain-muuttamisesta/